

Terre Haute zahteva Debsa domov.

30,000 meščanov v Debsovem domačem mestu je podpisalo peticijo na Hardinga za osvoboditev socialističnega veterana iz atlantske ječe. Pisma, poslana predsedniku, pokazujejo, kako so se Terrehautečani zavzeli za Debsa. Vsi ga spoštujejo in ljubijo.

KONGRES JE DOVOLIL MILJONE ZA RUSIJO.

Harding podpisal predlog; Hoover izjavil, da žito pojde v Rusijo v osmih dneh.

TIŠOČI UMIRAJO LAKOTE OB VOLGI.

Washington, D. C. — Predsednik Harding je podpisal predlog za pomoč ruskim ljudstvu v črtni zvečer. Obe kongresni zbornici sta ratificirali predlog v četrtek popoldne, ko je bila predložena po konferenčnem odseku. Odsek je zavrgel dodatek senata, ki se je jasil, da kongres obenem dovolji \$600,000 za ameriške invazije in brezposelne delavce. V senatu je bilo nekoliko opozicije zaradi zavrnjenega dodatka, toda večina je sprejela zaključek konferenčnega odseka. Senator Ashurst iz Arizone, ki je bil predložil omejen dodatek, se je jezil in grozil senatorjem, ki so glasovali proti dodatku, da bo ob priliki povedal njihovim volilem, kako se zanjajo za ameriške pohabljenke vojake.

Herbert Hoover je takoj namnil, da bo vsota \$20,000,000, katero je kongres dovolil za pomožno akcijo v Sovjetski Rusiji, nemudoma porabljena v tozadnji nameni. Ameriška pomožna uprava je že razpisala naročila za koruzo, pšenice in konzervirano mleko. Vse ponudbe sprejema vodstvo uprave v New Yorku. Hoover je mnenja, da prvi parniki z žitom zapuste New York v osmih ali desetih dneh.

Hoover je bil informiran, da bo ruska sovjetska vlada porabila za deset milijonov dolarjev zlata za importiranje živil v gladovna okrožja ob Volgi.

Riga, 23. dec. — William N. Haskell, direktor Ameriške pomožne uprave v Rusiji, je dejal večeraj po svojem povratku iz Moskve, da je položaj v ruskih gladovnih provincah zelo slab. Haskell je na potu v London, kjer bo konferiral z Walter L. Brownom, evropskim ravnateljem pomožne uprave.

"Pred par meseci so ljudje umirali v stotinah, danes pa umirajo v tisočih in čez nekaj mesecev bodo umirali v stotisočih," je rekel Haskell in bil je vesel, ko je zvedel, da je ameriški kongres dovolil dvajset milijonov dolarjev za nakup žita. "To je najboljša božična darilo, ki ga je mogla dati Amerika Sovjetski Rusiji," je dejal. "Kruh, ki se kupi za to vsoto, bo rešil življenje milijonom odraslim, ki so drugače obsojeni na gostilni smrti. Veliko ljudi v oddaljenih krajih bo vseeno pomrlo, ampak dvajset milijonov bušjev žita mora rešiti večino prizadetega prebivalstva."

BANČNI ROPARJI SO UTEKLI Z BOGATIM PLENOM.

York, Pa. — Neznani tolovaji so vplivali v banko v Mount Wolfu in odnesli za sto tisoč dolarjev vrednostnih papirjev.

VREME.

Chicago in okolica: V nedeljo nestalno in mrzlo. Severno vetrovi. Temperatura v zadnjih 24 urah najvišja 30, najnižja 25. Slednje izide ob 7:15, zaide ob 4:30.

SISTEM SUŽNOSTI ZA STAVKOKAZE V OKLAHOMSKIH KLVNICAH.

Oklahoma City, Okla. — Fed. Press). — Zamorski stavkokaz, ki je pobegnil iz tukajšnjih kladnic, je razkril sistem sužnosti, ki so ga uvedli kladniški magnati za stavkokaze, večinoma zamorce. Obljubujejo jim dobro mezo in "prosto hrano in obleko." Ko jih pa spravijo v kladnice, gre vmezo za hrano in druge stvari, ki bi imele biti "proste." Omejen sistem stavkokaz je vreden \$3.17 za dva dni dela in par lesenih cokol.

BRUTALNOST PRVE VRSTE.

ZAMOREC BIČAN IN POVLJAN PO SMOLI IN KURJEM PERJU.

In zakaj? Ker je brez dela!

Enid, Okla. — Kar uganjajo nekateri belopoltni divjaki pretega vse meje brutalnosti in nasilja. Neznani belopoltni zlikovci so prijeli 30-letnega zamorca Walter O'Baniona, ga odvabili iz mesta in ga neusmiljeno bičali. Po končanem bičanju so ga to zverje še poveljale po smoli in kurjem perju. O'Banion sam pravi, da se ne zaveda nobenega dejanja, s katerim bi razallil te belopoltnne divjake. Zamorec pravi, da so ga tako pretepli, da je kar koža visela z njega.

V mestu pa govorijo, da je bilo to drugo svariilo za brezposelne zamorce, da zapuste mesto, kajti pred nekaj tedni je bilo eden in dvajset zamorcev prisiljenih zapustiti mesto zaradi svarila, ki so ga belopoltni linčarji nabili javno.

Ali se lahko reče o mestu, v katerem se gode take reči, da v njem vlada red in mir? Kaj de la župan in drugi oblastveni organi? Spe, kadar pretepa uboge zamorce, ki nimajo drugega greha nad sabo, kot da so brez dela. Kajti, če bi oblastveni organi storili svojo dolžnost, bi se ne dogajale take sirovosti!

SENATORJI ZAHTEVAJO REZIZIJO PACIFIČNEGA PAKTA.

Republičani sami ne marajo zavaze z Japonsko.

Washington, D. C. — Republičanski voditelji v senatu nameravajo apelirati na predsednika Hardinga, da naj vrne četvero sporazumno pacično pogodbo konferenci za zahtevo, da jo sprejme ali pa doda nove pridržke, predno jo predloži senatu.

Kontroverza, ki je nastala vled dvojmnega besedila v pogodbi, lahko povzroči, da pogodba doživl poraz v senatu kakor Wilsonova versalska pogodba. Senator McCumber, član odseka za zunanje stvari, je rekel, da je treba dotično besedilo pojasniti, kajti še misli ni, da bi senat ratificiral pogodbo, ki določa, da Združene države pomagajo Japonski v slučaju vojne.

KAKO SE REŠUJE VPRAŠANJE REZPOSELNOSTI.

Oakland, Cal. — V mestu je 7,500 brezposelnih delavcev. Župan je odredil "kampanjo," da se reši problem brezposelnosti. Zdjaj je to vprašanje rešeno! Nastavili so pet in dvajset delavcev pri delu na cestah. Prejemali bodo po tri dolarje na dan. Obljubili so, da mogoče kasneje nastavijo še pet in dvajset delavcev.

FORDU NE DOVOLJO ZNIZATI CEN.

Washington, D. C. — Meddržavna trgovska komisija je odklonila Fordovo zahtevo, po kateri naj se zniža vozna za prevažanje premoga na njegovi železnici Detroit, Toledo in Iron-ton za dvajset odstotkov.

LEWISOVA DIKTATURA JE PRIČELA POKATI.

WILLIAM GREEN, FINANČNI TAJNIK RUDARSKIH ORGANIZACIJE, SE JE VPRL.

Sodelovati noče pri izključenju rudarjev 12. distrikta.

Washington, D. C. — O Williamu Greenu, finančnemu tajniku rudarske organizacije U. M. W. of A., poročajo, da se je vpri John Lewisa, ko je predlagal, da suspendira ves illinojski distrikt. To je bil namreč prvi korak, da se izključi 12. distrikt, ki ga je povzel Lewis, da se znosi na devetdeset tisoč rudarjev tega distrikta, ker se ne klonijo njegovi diktaturi in podpirajo rudarje v Kansasu.

Green, ki se ni nikdar preje upal nastopiti proti Lewisu, je obvestil zdaj njega, da ne bo pomagal zrušiti velike organizacije, katero je sam pomagal graditi. Povdarjal je, da je pri volji dokazati, da se članstvo ne strinja s tako akcijo. Predlog za suspenzijo ni bil sprejet.

V svoji trmoglavosti je šel Lewis tako daleč, da kaznuje rudarje v Illinoisu in organizirane delavce drugje, ki pomagajo rudarjem v Kansasu, da je v zadnjem tednu povzročil, da je bila vključena izredna seja eksekutivnega sveta Ameriške delavske federacije in da je zahteval od eksekutivnega sveta, da prepove podpirati rudarje v Kansasu.

Debatu je trajala vso noč. Po končani debati je pa eksekutivni svet sklenil soglasno, da se vsaka akcija odloži do februarja. Ta zaključek se smatra za Lewisov poraz in Gompersovo zmago, sploh za zmago vseh delavskih voditeljev, ki simpatizirajo z rudarji v Kansasu.

V teku debate so Lewisovi emisarji slišali prav gorke. Povedali so jim v obraz, da Lewis stavi vse delavsko gibanje s svojo trmasto bučo v nevarnost. Članstvo rudarske organizacije bo pa z njimi in Lewisom temeljito obračunilo, ako ne spremene svoja bedaste taktike.

JAPONSKE POTEZE PROTI SUVERENOSTI DALJNOVSTOČNE REPUBLIKE.

Washington, D. C. (Federated Press). — Vlada Daljnovočno republike v Čiti je po svojem protestu proti diskuziji o usodi Sibirije, dokler se ne dovoli njenim zastopnikom govoriti na washingtonski konferenci, poslala svoji izredni trgovski komisiji še eno brzojavko, ki pripoveduje o japonskih potezah proti njeni suverenosti. Zdi se, da Japonci stremijo za tem, da postanejo popolni gospodarji Sibirije.

"Pogajanja v Darienu se nadaljujejo," pravi brzojavka. "Japonci skušajo doseči izredne pravice in privilegije v Daljnovočno republiki. Oni zahtevajo gospodarske predpravitve in kontrolo nad našo armado."

"Ker naši zastopniki v Darienu niso hoteli privoliti v te zahteve, podžigajo Merkulove čete, da napadejo republiko in vderejo vanjo. Zdjaj se vrše boji v pokrajini okoli postaje Rosengartove ob usurski železnici."

"To je način, po katerem japonske okupacijske sile nastopajo, medtem ko japonski diplomatje govorančijo, da so pripravljeni umakniti svoje čete."

DVA OBOROŽENA STAVKOKAZA KAZA ARETIRANA.

Oklahoma City, Okla. — Policija je aretirala stavkokaza in stavkokazico, ki stavkokazita v tukajšnjih kladnicah, ker sta oborožena. Stavkokazica je prišla v dvorano stavkarjev in se je tam pomakala med stavkarje. Pri nji so našli samokres. Drugi ptiček je pa šofer, ki je pristal, da je vozil stavkokaze v kladnice in da so mu plačali po tri dolarje na uro.

OBČINSKI SVETOVALCI PIRPOROČAJO OBČINSKO MLEKARNO.

New York, N. Y. — Odsek občinskih svetovalecev, kateremu je bila poverjena naloga, da preišče stavko razvažalcev mleka, je izdelal poročilo, v katerem priporoča, da naj občina sama razvažna in razdeljuje mleko.

Poročilo nadaljuje, da obratovanje v mlekarnah, ki so privatna lastnina, ni normalno.

KITAJSKI DELEGATJE SE OJUNAČUJEJO.

ODLOČNO ZAHTEVAJO OD KLONITEV JAPONSKIH ZAHTEV.

"Odprta in šenerozna" razprava postaja vedno bolj zapletena.

Washington, D. C. (Federated Press). — Ko so bojazljivi kitajski konferenčni delegatje opazovali padec ministrstva doma, so se ojunčili in so odprto in na nediplomatičen način povedali diplomatom velesil, da ostanejo izjave konference "navaden kom papirja," ako se ne odkloni japonski plen, ki ima za podlago eden in dvajset zahtev.

Kitajjaka je članica konference. Britanija je tudi članica konference.

Britanija pa želi zabobnati proti potapljačam na tak način, da slihi bobnanje tudi javnost. Zaradi tega zahteva, da se razprave o potapljačah vrše javno.

Holandaka želi tudi potapljače. Ona izjavlja, da jih potrebuje, da lahko brani oljna polja na Borneju, da se jih ne polaste Japonci. Zaradi tega se želi udeležiti te debate.

Tajnik Hughes kot predsednik konference pa meni, da Holandska ne spada med veliko petorico, zaradi tega tudi ne more govoriti o potapljačah.

Predsednik Hughes se zaveda, če ustreže Britaniji in dovoli javno diskuzijo o potapljačah, da ne more odkloniti zahteve Kitajjake za javno razpravo o 21 zahtevah in o preostalem škandalu anglo-japonskega ravnanja s Kitajjako. Da se obdrži soglasje, bo predsednik Hughes odklonil britsko zahtevo po javni razpravi, da tako sebi dovoli odkloniti tudi zahtevo Kitajjake in da opraviči odklonitev holandske zahteve.

Vse to pa dokazuje, da je stvar uspeša, katero je predsednik Harding označil kot "odprta in šenerozna" razprava o svetovnih problemih na konferenci v novem duhu dobre volje.

PROHIBICIONISTI URADNIK OBTOŽEN UMORA.

Austin, Tex. — Tukaj so bili obtoženi, da so umorili Peeler Claytona, zvezni prohibicionisti agent Baaset H. Wiles, načelnik detektivov E. L. Young, policaj J. J. McNeill in bivši milijar W. E. Mayberry.

Clayton je bil ustreljen v avtomobilu, ko se je nahajal blizu kukiuksovske dvorane. Poleg je obtoženih še dvajset oseb, da so v zvezi z umorom.

IZNENADLJIVO BOŽIČNO DARILO.

Aurora, Ill. — Ko se je Alfred Sprit vrnil domov s svojo soprogo, sta našla pred hišo na hodniku velik zavoj. Na zavoju je bilo zapisano: "Božično darilo." Ko je zakonska dvojica odprla zavoj, je našla notri zdravo dete.

ŠE SE PRIPRAVLJAJO ZA VOJNO.

New York, N. Y. — Najnovejša preizkušnja za bodočo vojno postaje v tem, da so pričeli hraniti konje in mule z ovsom, ki je stisnjen v obliki opeke. Če se preizkušnje obnesejo, tedaj se bo prehranitev živali v vojnem času vršila z ovsenimi opekami, katerim je primešan strup.

IRCI ODLOŽILI GLASOVANJE ČEZ PRAZNIKE.

De Valera je izgubil bitko za končanje debate pred Božičem.

SITUACIJA JE V TEMI.

Dublin, Iraka, 23. dec. — Boj med sinfajnovci glede mirovne pogodbe se bo nadaljeval po praznikih. Na predlog Mike Collinsa je sinfajnovski parlament večeraj zaključil, da se debata odloži na 3. januarja. Nasproti temu je predlagal de Valera, da se debata nadaljuje dan in noč toliko časa, dokler ne pride do glasovanja o pogodbi. De Valera je podlegel; 77 poslancev je glasovalo za Collinsov predlog, za Valerov pa 44.

Nasprotniki pogodbe pravijo, da izid glasovanja še ne pomeni, da je 77 poslancev za pogodbo, kajti mnogi nasprotniki pogodbe so tudi glasovali, da se debata nadaljuje po praznikih, ker so še sili večnega zborovanja. Grofice Markievicz, odločena nasprotnica pogodbe, je bila med tistimi, ki so glasovali za odmor.

Voditelji zmernе frakcije, ki se tepe za ratifikacijo pogodbe, ne morejo povedati, kak je prava-prav položaj. Od 120 poslancev v dallemannu je komaj 29 povedalo njihova mnenja v debati; med temi je petnajst za pogodbo in trinajst proti. Vsak poslanec ima pravico govoriti kolikor časa hoče; omejitve ni nobene. Trditelj, da sta obe stranki približno enako močni, je še najbližje resnici.

Pristaši pogodbe se čutijo pomirjene, ker so dosegli odmor čez praznike. Collins, Griffith, Duffy in drugi voditelji kompromisnikov upajo, da bodo odmor tekom praznikov izrabili za agitacijo. Navalili se bodo na tiste poslance, ki so še omahljivi in ne vedo, na katero stran bi šli.

BERRYJEVA DIKTATURA SE DROBI.

New York, N. Y. — George Berryjeve diktature je konec. Komaj so bili Berryjevi zaupniki poraženi v lokalni tiskarski organizaciji št. 51, že je prišla v javnost vest o novem porazu pri lokalni organizaciji št. 23. Bile so to prve volitve, ki jih je Berry dovolil po stavki leta 1919. Od vsakih enajst oddanih glasov je odpadel samo en glas na Berryjeve podpornike.

Ti zmagi članstva v tiskarski organizaciji proti Berryjevi avtokraciji, govorita, da Berryjev režim poka in da ga ne more obdržati z najbolj zvižajnimi sredstvi. Berry je izdelal tak volilni sistem, da so lahko manjša mesta s manjšim številom članov oddala več glasov, kot pa velike organizacije v New Yorku.

Novi predsednik Korn pravi, da bo prvo delo novega odbora, da se za organizacijo zopet pridobi 1,200 članov, ki so jo zapustili, ker so bili siti Berryjevega režima.

John P. Mines, poraženi Berryjev kandidat, je napravil po končanih volitvah izjavo, kakršne so v navadi pri takih ljudeh. Kljub temu, da je bila oddana ogromna večina proti njemu in njegovim tovarišem, je rekel: "Baj še nisem tepeni." S temi besedami je hotel povedati, da se Berry ne bo tako hitro podal s svojimi oprodami.

Opozicija je prepričana, da je konec Berryjevega avtokratičnega režima in nima prav nobenih skrbi zaradi Minesove izjave.

GORSKI LEV RAZMESARIL ČLOVEKA.

Bakersfield, Cal. — V gorovju San Emeda so našli neznanca razmesarjenega od divje zveri. Sled kaže, da je napad izvršil gorski lev ali puma. Raztrgan plot pripoveduje, kje je konj, ki ga je jeznil neznanec, prodir skozi plot, ko se je splašil divje zveri.

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.
Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.55 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.
Naslov za vse, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
2857-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.
"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovenic National Benefit Society.
Owned by the Slovenic National Benefit Society.
Advertising rates on agreement.
Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

Datum v oglepanju n. pr. (Dec. 31-21) poleg vsakega imena na naslovu pomeni da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravčasno, da se vam ne ustavi list.

MIR LJUDEM...

Zopet bodo zapele orgle "Slava Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje" in po cerkvah se bo razširjal vonj po kadilu. Daleč, daleč je pa ta pesem od resnice.

Nikjer ni miru na zemlji in prav malo je ljudi, ki so dobre volje.

Sestradani milijoni brezposelnih delavcev po širnem svetu niso dobre volje, kajti kdor je lačen in sedi s praznim želodcem v nezakurjeni sobi, ne more biti dobre volje. In dobri volje niso tisoči in tisoči štrajkujočih delavcev po širnem svetu, ki s svoji vred trpe pomanjkanje, ker se branijo, da ne bodo potisnjeni v tlačanske razmere.

Ali naj bo mar delavec zadovoljen, kateremu so znižali mezdo in podaljšali delavni čas?

Ali naj mogoče farmar zapoje z radostnim in zadovoljnim srcem himno "Slava...", ker so finančniki in drugi privatni bižniški interesi tako znižali ceno njegovim produktom, da je skozi vse leto zastonj garal, da je zdaj suh in ne more svojim otrokom kupiti obleke in čevljev?

Ali so zadovoljni tisti stotisoči, ki se še danes tepejo na Bližnjem in Daljnem vztoku, čeprav je minilo že tri leta, od kar je bilo podpisano premirje v Parizu?

Kaj pomaga človeštvu, če zapoje himno o miru na Božič, ko tega miru nikjer ni, še manj je pa dobre volje? Prav nič! Dokler bo človeštvo pelo le himne o miru in dobri volji, bosta na svetu nemir in nejevolja.

Pravi praznik miru pride za človeštvo takrat, ko ustvari take razmere na svetu, da sta mir in zadovoljnost mogoča. Ako človeštvo le poje himno o miru in dobri volji, ne stori pa ničesar, da se ti stotisočletni želji človeštva uresničita, tedaj vara človeštvo le sebe s tem petjem. Himne in petje o miru in dobri volji ne bodo spremenile gospodarskih razmer. Za mir je treba delati in delati. Ustvarjati je treba gospodarske razmere, ki izključijo vsak prepri pri svojem ljudstvu in pri vseh drugih narodov.

Dozdaj je pa bilo opaziti prav malo dela posebno pri tistih za dosego pravega miru, ki najbolj na glas pojejo himno o miru in dobri volji.

Celo pri bogatinih in dobre volje. Kajti preobjedli so vsega in tudi najbolj kričeče prirejene zabave nimajo zanje privlačne sile. Dolgočasijo se in človek, ki se dolgočasni, ni zadovoljen, še manj pa dobre volje. Drugi zopet dan za dnem razmišljajo, kako še bolj pomnože svoje naplajene milijone, da tako še bolj v svojem interesu povečajo svojo gospodarsko in politično moč. Lakomnost je znamenje slabe volje.

Danes še ni praznika pravega miru in dobre volje. Ta praznik še pride!

Napredek gre svojo pot razvoja navzgor. Ta razvoj opazimo v naravi, v formi človeške družbe, sploh povsod. In zategadelj rečemo lahko, da pride dan, ko svet ne bo poznal lačnih, razcapanih in prezebajočih delavcev, ki ne vedo, kam naj zvečer polože svojo trudno glavo. Napočil bo dan, ko ne bo treba delavcem štrajkat, da pribore sebi in svojem boljše življenske razmere. Prišel bo čas, ko ne bodo gradili bojnih ladij, izdelovali topov in drugih morilnih strojev, ampak jeklo bo služilo, da se iz njega izdeluje poljsko in drugo orodje in stroji, ki služijo produkciji in podjarmljenju in krotanju naravnih sil.

Kadar napoči ta dan, takrat bo ljudstvo obhajalo pravi praznik miru in dobre volje.

Vsi tisti, ki zdaj delajo in trpe, pa morajo delati, da toliko hitreje pride praznik pravega miru in dobre volje. Delavstvo dela najboljše za prihod tega praznika, če se organizira politično, strokovno in gospodarsko in izrabi ta svoja sredstva, da pospeši prihod tega praznika. Torej dela delavstvo v svojem lastnem interesu, ako pospešuje prihod pravega praznika miru in dobre volje, ker tisti, ki izkoriščajo delavstvo in imajo dobiček od tega, če narodi žive v medsebojnem prepri, ne bodo delali za njegov prihod.

DOPISI.

Filler, Kans. — Rojakom širom Amerike bi rad dal sliko o položaju, v katerem živimo. Najprej pričnem od našega štetja oz. mesta. Pred dvema dnevoma je kompanija napeljala električne luči vsepovsod, tako, da je o polnoči skoraj tako svetlo kakor po dnevu. Mogoče si bo kdo mislil, da nas je to stalo mnogo denarja. Kaj se, čisto zastonj smo jo dobili. Misliti si moramo namo, kako je Hamilton Coal kompanija "radodarna" in posebno sedaj ko je stavka, si gofovo misli, da ubogi delavec nimamo za kaj kupiti olja, ker smo že dva meseca in pol brez dela. Tako sem si mislil prvi večer, ko sem zagledal luči, sedaj pa sem prišel do zaključka, da je vsa stvar drugačna. Družba se je na vse mogoče načine prizadevala, da bi zopet pričela obratovati v rudniku št. 9. Bos je prehodil cel Cherokee in Crawford county, a je imel jako malo uspeha.

Nato je kompanija najela dva Slovence, katerih eden se je izdajal za Hrvata a je Slovenec in nagovarjal je ljudi, naj se vrnejo na delo. "Ljubi moji sobratje", jih je nagovoril. "vrnite se na delo. Jaz vam hočem vsem najbolje" je govoril in kazal neke ponarejene papirje od illinojskega distrikta. Ko nazadnje le ni imel nikakega uspeha, je zaključil, da se ga bomo čez tri mesece spominjali, da je imel prav. On bi se bil gotovo spominjal rojakov še tisti dan, ko bi ne bil odnesel pet. Omenjena dva najeteža od kompanije sta nato še prišla v naselbino in se oglašila pri pedlarjih na vzhodnem delu mesta. Tedaj sta se že bila oborožila in prignala celo stražnika s seboj. Zopet sta naletela na gluha čuša, nikakor pa ne mutastih jezikov, ker so ju poslušalci ohladili, da sta jo kmalu morala zopet odkuriti.

Rojaka, ki sta se dala podkropiti od kompanije sta nekoč imela precej ugleda med ostalimi rojaki, a sedaj sta ga izgubila popolnoma. Kljub vsem se je kompanija posrečilo, da je dobila toliko ljudi, da so pričeli obratovati. V pondeljek so spravili vraga eden poln železniški voz premoga, v torek tridesetino voza, danes ko to pišem in je ura dva popoldan pa gledam skozi okno, imajo že eno četrtno voza naloženega. Kaj bo šele jutri? Gotovo bo moral iti Jurček k drugemu rovu iskati premoga, da bo imel kovač s čem ogenj napraviti.

Prvi dan smo hoteli iti pogledati, kdo je, kakšni so po kompaniji nabrani prostovoljci, toda tako enostavno ta reč ne gre. Komaj smo prišli do tračnic, ki drže k rudniku, že smo bili ustavljeni in vprašani kam gremo. Povedali smo, da bi radi videli kake so naši namestniki, a takoj smo dobili odgovor, naj se pobere domov in spoznali smo s kom imamo poraviti. Bil je šerif s svojima dvema pomočnikoma. Tako sta pretekla dva dneva in še nisem vedel, kake so ti naši "sodelavci". Ampak danes, to je 14. decembra, sem imel čast videti na lastne oči, če me niso motile oči, ki so stare že 42 velikih petkov, a jim vseeno prav dobro zaupam. Bil sem prav pred vhom v rudnik. Sami otroci so in stardki, zadnji popolnoma onemogli, prvi pa še brez moči. Niti enega nisem videl sposobnega za kopanje premoga, zato jim moram priznati, da so še "junaki", da so prvi dan nakopali en cel železniški voz premoga.

Sedaj rojaki vidite, zakaj je bila kompanija tako dobrohotna, da nam je napeljala električno razsvetljavo, zato, da ogleduh vidijo tudi ponoči, da se ne more nikdo približati družbinim pravam. To je vse resnično, ker vse vidim in stanujem komaj 100 čevljev od rudnika proč.

Se ni dolgo temu, ko je bil v listu dopis iz naše naselbine. Še se spominjam, kako je dotičnik grajal ljudi, ki delajo, medtem, ko drugi stavkajo in kako težko se mu je storilo pri sreč, ko je videl svoje prijatelje s puško v roki, ki čuvajo rudnik kakor zvesti psički, pred nepovabljenim gostom. Sram ga je bilo, ko je prišel domov povedati svoji ženi, toda pogledite in poslušajte celo storijo. Čez tri dni sem bral v pittsburghskem dnevniku, da je nevarno pobilo štiri milje zapadno

od Pittsburgha Johna Hribarja, iz Cheespee, to je onega, ki je videl druge stražiti in se je šramoval.

Ker že pišem o stavki, moram poročati, da ni vse tako kakor bi moralo biti. Več rudnikov je pričelo z obratovanjem ampak z malim številom prostovoljcev. Največ so seveda nabrali stodontnih domačinov. Z žalostjo moram priznati, da je med njimi tudi nekaj Slovencev, toda zapomnite si rojaki, ki ste se izneverili našemu načelu, da bodo prišli še drugi časi, kar so tudi dokazale naše zavedne žene pri Jackson Walker premogovni družbi št. 17.

Rojaki, ako nas je vse drugo zapustilo in je proti nam kakor Lewis, governor Allen in vseh drugih sedemindvajset distriktov U. M. W. of O., nas pa ni zapustil distrikt št. 12. Vsa čast njega predsedniku Franku Farringtonu in ostalim uradnikom, ker se trudijo in nam nudijo pomoč. Bral sem v Prosveti dopis iz Brecky Hilla, da smo dobili skupne vrednosti \$10, pa to ni resnica. Dobili smo po \$7 v čeku in dvakrat gročarije, vredne \$13. Toliko v pojasnilo illionskim premogarjem, da ne bodo užale, ker nam plačujejo, a da bi ne vedeli, kaj smo mi tukaj dobili. Rudarji v Kansasu vam bomo, ko se nam bo posrečilo odpraviti to suženjsko postavo, ki nas sedaj mori, na razpolago in zanesite se na nas, da ne bomo pozabili. Rojaki pa, ki ste šli opravljati delo v sedanjem boju, pustite istega, ker veste, da s tem jeste kruha sebi in nam. Radi tistih par krvavo zasluženih dolarjev vam gotovo ni treba, da bi nosili pečat stavkolomstva.

Držimo se trdno, tisti ki delate, pa odnehajte in zmagali bomo gotovo, ter se osvobodili iz suženosti, katero je odpravil nepozabni naš predsednik Abraham Lincoln.

Rojaki še nimajo vsi pravega pojma, kaj je pravzaprav industrijalno sodišče ali ta novi zakon. Delavci v Kansasu smo o njem prav dobro informirani, ker imamo izkušnje z njim. Ta zakon ne dopušča nikakega štrajka. Ako se delavcu godi krivica, da ima na primer kompanija rudnike v slabem položaju, da ne odgovarjajo redu in plači od kompanije, mora delavec kar molčati in mirno delati, kajti vse bo poravnal Allen in njegovo industrijalno sodišče. Spomladu na primer, ko bo potekla pogodba med delodajalci in premogarji, nam bodo plačevali polovico manj kakor sedaj, a mi bi morali molčati, ker zastavkat ne smemo in delati za plačo kakoršna pride od milostljivih rok. Vsakdo lahko uvidi, da je tak zakon navadna suženost, kateri ako se bo obnesel v Kansasu, boste njega blagoslov dobili tudi po drugih državah Unije, ker to bo velikanaka molzna krava za kapitalizem.

Najlepši primer je kako ukrepa sodišče zadeve Mišmaša. On je imel tirjati od kompanije \$230. Ker ni mogel istega doseči, je dal vso zadevo Howatu, ki je tudi hodil od Poncija do Pilata. Cela stvar je trajala šest mesecev, tako dolgo, da je končno dobil odgovor, da kompanija ne plača počenega groša. Howat je uvidel, da je dotični fant upravičen do plače in napovedal je stavko, tekom 10 dni je že prejel fant za hlevano vsoto. Kako sodišče drži z organiziranim delavstvom se je takoj razvidelo, ker je Howata obsodilo za šest mesecev v ječo in petsto dolarjev globe, ker je iztirjal od kompanije upravičeno vsoto za rudarja.

Tako rojaki širom Amerike lahko vidite kake dobrote nam deli kansaški governor s svojim zakonom, zato bodite previdni, da ne boste v drugem letu tudi vi osrečeni s takim zakonom. — John Kastelle.

Ringo, Kans. — Rad bi malo popisal o usodi, ki je zadela kansaške najeteže dne 12. 13. in 14. t. m., akoro večinoma povsod, kjer so bili zaposleni.

Vsak čitatelj naprednih delavskih listov lahko ve, v kakem položaju se nahajajo organizirani kansaški rudarji. V Prosveti je bila že dostikrat opisana usoda, ki je zadela voditelja organiziranih kansaških rudarjev Howata in Dorehya, ker se nista hotela pokloniti Allenu in njega industrijalnemu sodišču.

Gospod H. Allen je v naravnost

prijateljski zvezi z Johnom Lewisom, ki sta se skupaj kar čez noč kakor Savel spreobrnila in skupno pritisnila na kansaške rudarje. Mislija sta priti neke do časti in drugih uspehov pri premogarskem podjetništvu ter tudi hotela ustanoviti neke vrste cirkus, kjer sta mislija, da bodo igrali glavno ulogo kansaški premogarji.

Sladke so bile besede, ki sta jih prinesla na mizo podjetnikoma, a pijana v svesti si zmage sta pozabila glavno stvar. Howat in Dorehy sta enostavno odšla v podpor in zdaj se oddahnita. — Kaj pa zdaj? Dvanajst tisoč premogarjev je zastavkalo takoj prvi dan, torej vsi do zadnjega. Da bodo premogarji zastavkali, sta Lewis in Allen dobro vedela, toda ne, v kako velikem obsegu se bo pojavil odpor med premogarji v Kansasu. Mislija sta oba, da se bodo premogarji v velikem številu splakili, vrnili na delo in tako bo zmaga njuna. S tem sta zagasila v blato. Kaj pa pravita sedaj, ko so vrle žene, hčere, sestre in ožje sorodnike organiziranih premogarjev napravile ofenzivo proti importiranim stavkolomcem, nabranim od vseh vetrov potom agentov.

Ker možje nimamo toliko pravice kakor vi imajo žene so one sklicale dne 11. decembra velik ženski shod v unijaki dvorani na Franklinu, Kans., katerega se je udeležilo čez tisoč žena in deklet. Posledica je bila, da so ogorčene žene aklenile, da gredo same pomesti najeteže iz rogov.

Že zgodaj jutraj so v pondeljek 12. t. m., zaropotali avtomobili polni žena in deklet, se odpravili čez kansaško plan proti Franklinu. Pred šesto uro jutraj so bile že zbrane, večinoma vse, ki so obljubile, da bodo prišle, tako se jih je zbrala cela armada, čez tisoč. Ob šestih so se pričele premikati pod ameriško zastavo v celi fronti proti premogorju št. 17. oborožene s poprom in papirko.

Kmalu po šesti uri so se pripeljali stavkokazi k omenjenemu premogorju, večinoma na avtomobilih. Žene so jih obkolile in v trenutku je nastalo silno vpitje. Prostovoljci so opazili, kaj jim preti in se umikali proti levi in desni povsod pa so jih stražile ženske roke. Nekateri so hoteli uteči, da so vozili z avtomobilom kar naprej. Ženske v ospredju so se sicer morale umakniti a ob straneh avtomobila so se obesile v celih gručah. Na česti pred avtomobilom pa so razpele ameriško zastavo in pozivale šoferje, naj poveljijo ameriško zastavo, ako se upajo. Bili so kakor v kleščah. Med njimi so našle tudi enega Slovence, ki se mu pa nič zgodilo, ker je obljubil, da bo opustil tako delo. Besede ni držal, kajti kakor sem zvedel, se je takoj drugi dan vrnil s dvema drugima nazaj na delo. Med stoindevajset drugimi so se vrnili na delo samo trije in med njimi seveda Slovenec.

Veliko njih pa je bilo, ki obkoljeni od žensk niso hoteli ustavi avtomobila. Drveli so kakor besni, toda zastonj. Kakor čebele so se vsule ženske okoli avtomobila s tako silo, da je avtomobil kmalu pokazal avoja rebra. Uteči jim je bilo nemogoče. Zdrave pete in čiste obraze so odnesli samo oni, ki so prišli bolj pozno in se mogli pravočasno umakniti, da niso bili obkoljeni.

Ko je solnce nastopilo svojo pot izza gor, so se zbegli obraz prikazovali iz koruznega polja; dva sta bila celo ušla v podestni kanal ter se tako rečila neusmiljenega držanja. Vsak, katerega so prijeli, jim je moral obljubiti, da ne bo več stavkokaz in vprčo vseh je moral poljubiti ameriško zastavo v nekako prisogovo.

Dva šerifa sta pa zelo natančno opazovala boj, treščo se in nevedoč, kaj bi napravila. Malo poguma in korajže so jima dale šele ženske, ki so jima pripeljale dva stavkokaza, naj jih aretirata, ker sta imela pri sebi orožje; to se je tudi zgodilo. Ženske so se na to pričele razhajati med vskikanjem in petjem, veselje se zmage.

Drugi dan v torek dne 13. decembra so obiskale premogorove št. 48, 51 in 45 od Central kompanije toda točnoma v večjem številu. Čez tritisoč žena in deklet je bilo. Prijelo so jih na isti način kakor pri rovu št. 17. Ušel je samo eden z avtomobilom, ker je bil prišel malo pozneje in jo

je, videč kaj se godi, odkuril. Nazaj je pogledal šele, ko je bil že kako miljo oddaljen.

V premogorjih so naleteli le na mal pšen, ker v strahu so večinoma vsi zbežali domov, ko jim je bos pri 51 rovu telefoniral kaj se tam godi in kak napad so napravile na 6 ali 7 avtomobilov stavkokarov. Isti dan so tudi obiskale rovu št. 21, kjer so ujele še 10 stavkokarov. Bili so že v rovu, a so jih vseeno po kratkem času dobile na svetlo. Tudi bosa so dobile v svoje roke, tedaj pa so se vsi ndali, poljubili ameriško zastavo in jo odkurili domov.

Popoldne so imele tajno sejo na Franklinu in tako šerifom zmešale sled za seboj. Naslednjega dne so šerifi zastražili mesto Pittsburg, oziroma le pisarno novega predsednika 3. distrikta, ker se je zanesla vest, da pridejo žene razbijati v Pittsburg, da bodo hčale in vseh vrst vesti so trošili pristaši podjetnikov. Žene so zmešale šerifom in ubrale prosto pot iz Franklina k rovu št. 49 in od tam k rovu št. 19 in 5. Od tam so se podale na Gross, kjer obratujeta dva kopalna stroja noč in dan. V tem rovu so tudi našle avka od Howata, ki pa jih je hotel preslepiti, da mu je sam Howat rekel, da lahko dela. Žene se pa niso dale alepti, kot je on mislil in postavile so ga na stopnice, da so ga vse žene do zadnje videle, pod nos so mu ponudile zastavo in udati se je moral ter jo poljubiti. Ta dan so obiskale žene precejšnji kos Kansasa in čez tristo avtomobilov je prevažalo žensko armado. Imele so precej opravka, kajti prihajale so šele med četrto in peto uro domov.

Razočarani smo drugi dan gledali vojake, ki jih je dal poklicati šerif Gould na žene v Kansasu, kar je brčkone privrkat v zgodovini. V petek dne 16. dec, so se večinoma vsi stavkokazi vrnili na delo, zastraženi od vojakov. Stavkarji se jim smejimo in čakamo, kdaj bo prišel dan, da bomo lahko mirnim potom z njimi obračunali.

Vojastvo je bilo poklicano, ker je Kapitalistično časopisje zavpilo, da je revolucija, je že veliko pobitih in so celi meteji v Kansasu.

Dekletom v Kansasu sem hvaležen, da so odklonile vojnjo s stavkokazi dne 13. t. m. in se pridružile drugim. Stavkokazi iz rovu št. 45 in 58 so namreč zbežali v poučilen voz, na katerega so naletele hčere organiziranih rudarjev, ki delajo v Giradu, pri neki tvrdki, katera izdaja socialistični list, za katere ime mi ni znano. Ko so spoznale stavkokaze, so odklonile vojnjo in se pridružile skupno demonstraciji. Pa naj še kdo reče, da nismo organizirani in se ne zavedamo organizacije. Ženam/ in dekletom pa priporočam, da mi, ko bodo zopet napravile podoben pohod, preskrbe obleke, pudra in primernih čevljev, da se bom tudi jaz lahko preoblekel v "amazonko". Poznali me itak ne bodo, saj imam še golo brado. — Frank Sterk.

Božična drevesa naplajena v Ber-linu.

Berlin, 23. dec. — Visoke cene božičnih dreves so provocirale izgrede v Berlínu. Velike množice delavcev so se navale na trg in konfiscirale vsa božična drevesca, katera so bila naložena na vozove in odpeljana med velikim aplavdiranjem gledalcev. Trgovci so poklicali policijo, ki je pa prišla prepozno. Delavski listi so že nekaj dni sem poročali, da trgovci zahtevajo oduške cene za drevesca. To je razpalilo delavce in takoj so sklenili, da zasežejo vse smreke na trgu. To se je zgodilo.

Emma Goldman odšla na Švedsko.

Riga, 23. dec. — Emma Goldman in Aleksander Berkman, ki sta zapustila Rusijo in katerima je bil zabranjen vstop v Nemčijo, sta včeraj odpotovala na Švedsko.

Angleški prime spot bojkotiran v Indiji.

Patna, Indija, 22. dec. — Ko je prime Wales danes dospel v to mesto, je našel prazne ulice. Le nekaj Angleževga je sprejelo na kolodvoru. Domačini so razglasili "hartar" (indijska beseda za bojkot) proti priricu, ki se je obnesel na celi črti.

10

